

Polarisatie binnen het huidige feministische debat in het Westen

Een pleidooi voor dubbelzinnigheid

Naam: Sacha van Leeuwen

Studentennummer: 534146

Hoofdstudie: Psychologie

Supervisor: Ruud Welten

Adviseur: Awee Prins

Datum: 17-04-2023

Woordenaantal: 8844

Inhoudsopgave

Introductie	2
<i>De term feminisme</i>	4
Hoofdstuk 1: Een schets van het veld aan standpunten	6
<i>Simone de Beauvoir over deze standpunten</i>	9
Hoofdstuk 2: Knelpunten in het debat	14
<i>Wie moet er mee doen aan de discussie over feminisme?</i>	14
<i>Polarisatie tussen standpunten</i>	16
<i>De #MeToo beweging</i>	18
Hoofdstuk 3: Dubbelzinnigheid in het feministische debat	20
<i>Standpoint theory en ambiguïteit</i>	21
Conclusie	23
Literatuurlijst	25

Introductie

Hoewel ik graag met de mensen om mij heen maatschappelijke thema's bediscussieer, blijf ik bij bepaalde onderwerpen op dezelfde problemen stuiten die ons verhinderen om verder te komen in het debat. Vaak gaat dit over de grondslag van onze argumenten die te erg van elkaar verschillen of wordt het al snel te persoonlijk voor meerdere partijen. Het feministische debat is hier een voorbeeld van. Dit debat lijkt bijna gedoemd te zijn om mensen tegen elkaar op te zetten en zelden word ik daadwerkelijker wijzer uit een gesprek hierover. Dat terwijl ik juist graag in dit debat verder zou willen komen en een helderder standpunt voor mezelf zou willen kunnen schetsen. Wat maakt dat dit debat zo moeilijk te voeren is? Ook ikzelf ervaar hierin conflicterende overwegingen. Mijn gevoelens in de discussie kunnen soms mijn rationele denken tegenspreken; terwijl ik wil dat er juist meer gezegd moet kunnen worden door iedereen om ieder standpunt samen open te kunnen onderzoeken, kan ik me ook beledigd voelen als een man bijvoorbeeld voorstelt dat een rolverdeling van mannen die werken en vrouwen die verzorgen een betere indeling is van de maatschappij en vrouwen niet weggelegd zijn voor topposities op de arbeidsmarkt. Hoewel mijn eerste reactie weestand is, is dit een standpunt dat ik ook zelf interessant en belangrijk vind om te onderzoeken, en om vergelijkingen mee te trekken tot niet-Westerse culturen. Echter worden dit soort uitspraken niet vaak getolereerd en zelfs gezien als misogyn. Daarmee wordt het dan ook al snel afgewimpeld en wordt er weinig inhoudelijk over gediscussieerd. Degene die claimt dat er nu eenmaal een biologisch verschil is tussen man en vrouw dat ervoor zorgt dat mannen beter fungeren als leiders en dus in topposities, wordt al snel weggezet als conservatief en iemand die in de val van het sociaal-constructivisme is getrapt. Anderzijds is degene die anno 2022 nog pleit voor meer gelijkheid voor vrouwen een zogenaamde linkse moraalridder die ook de grip op de realiteit is verloren. Er lijkt bijna geen middenweg meer te zijn. Een twijfel uitspreken over een #MeToo zaak plaatst je al snel in de eerste van de twee hiervoor beschreven categorieën met als gevolg dat de daaropvolgende argumentaties worden weggewoven.

In deze scriptie onderzoek ik wie het feministische debat mag, kan of moet voeren. Daarbij neem ik in het bijzonder de rol van de man in acht. Ook onderzoek ik waar de gevoeligheid en polarisatie in het debat vandaan komt. Ik doe dit aan de hand van literatuur van Simone de Beauvoir: *De tweede sekse* en *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*. Simone de Beauvoir behandelt in haar werk *De tweede sekse* uit 1949 de positie van de vrouw in de maatschappij. Ze beschrijft hoe vrouwen leven in een wereld ontworpen door en voor mannen. Dit leidt ertoe dat vrouwen nooit echt hun plek daarin kunnen vinden en daar wil De

Beauvoir verandering in zien. Ook beschrijft ze hoe vrouwen zich onderwerpen aan dit idee van ‘de ander’, als object tegenover het subject: de man. Daarmee is *De tweede sekse* niet enkel een zogenoemd feministisch betoog, maar eerder een beschrijvend boek over de posities van de seksen in de maatschappij. In haar boek *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid* schrijft ze over het erkennen van de feilbaarheid van de mens en dat dit ons niet ondermijnt. Ze pleit ervoor dat we dubbelzinnigheden moeten toelaten in het leven. Als we dit niet doen, komen we enkel uit op een schijnwaarheid die de realiteit geen recht meer doet. Ook filosofie kan de dubbelzinnigheden van het leven niet oplossen, en het existentialisme probeert af te rekenen met de notie dat dat wel kan. Haar existentiële begrip van dubbelzinnigheid wil ik gebruiken om te kijken of het ook van toepassing is in het huidige feministische debat. Ik wil laten zien dat de dubbelzinnigheid waarvoor De Beauvoir in haar *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid* pleit om de onoplosbaarheid van sommige vragen aan te kaarten, ook nodig is in het feministische debat. Er is geen eenduidig antwoord in dit debat en we zouden dus ook niet op die manier het debat moeten voeren; op zoek naar een schijnwaarheid die geen recht meer doet aan de realiteit. In deze scriptie zal ik eerst de uit elkaar liggende concepties van de term feminisme kort behandelen. Daarna zal het veld aan standpunten worden geschetst, waarna ik hierop zal reflecteren aan de hand van Simone de Beauvoir’s *De tweede sekse*. Daarna zal worden besproken voor wie het feministische debat van belang is, de politieke context die inherent lijkt aan iemands positie in het debat, en de #MeToo beweging. Tot slot zal ik De Beauvoir’s term dubbelzinnigheid uitlichten en deze koppelen aan het debat en aan de *standpoint theory*, welke kunnen verklaren wat het debat zo moeizaam maakt.

De term feminisme

De conceptualisering van de term feminisme draagt bij aan de moeilijkheid van het debat. De een definieert feminisme als wat anders dan de ander. Deze discrepantie is onderdeel van de verschillende grondslagen waarop het debat wordt gevoerd en leidt tot fundamentele verschillen in het gesprek die niet verenigbaar zijn wanneer deze niet blootgelegd en begrepen worden. Hoewel het concept vaak wordt gebruikt en misschien vanzelfsprekend lijkt, zijn er vele interpretaties mogelijk. Een veelgebruikte definitie van het feminisme is de sociale beweging die pleit voor de emancipatie van vrouwen.¹ In de afgelopen eeuwen worden er drie feministische golven onderscheden. Wel moet hier in het achterhoofd gehouden worden dat deze plaatsvonden binnen een specifiek discours, namelijk de witte middenklasse. Desondanks zijn deze golven relevant, omdat ze tekenend zijn voor de geschiedenis en het frame waarin veel mensen nog steeds denken wanneer het over feminisme gaat. De eerste feministische golf ontwikkelde zich aan het eind van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw. Deze golf hield zich bezig met kiesrecht voor vrouwen, wat daarvoor alleen nog maar een recht was dat mannen hadden. De erkenning van algemeen kiesrecht was toen een grote overwinning. De tweede feministische golf hield zich bezig met ongelijkheden in de wet, maar ook onofficiële gelijkheden. Vrouwen werden nog steeds geacht thuis te blijven en voor de kinderen te zorgen, maar eisten recht op betaald werk en wilden meer deel uitmaken van de maatschappij, die nog steeds ingericht was op mannen. De derde feministische stroming wordt ook wel eens gezien als rimpelingen van de tweede golf, en gaat dan ook aan de haal met dezelfde soort onderwerpen, die nog onopgelost waren. De derde golf pleitte voor een meer intersectionele benadering, als tegenreactie op het feit dat de tweede golf zich voornamelijk bezighield met de blanke, heteroseksuele middenklasse.² Aangezien het feministische debat wordt gezien als een vrouwenkwestie, loopt de afgeleide term 'feminist' hierbij het gevaar onderling verwisselbaar gebruikt te worden met de term 'vrouw'. Ook hangt er regelmatig een negatieve connotatie aan het feminisme en wordt enige nuance er vaak buiten gelaten.³ In mijn scriptie baken ik de term feminisme af als het volgende: de discussie over de niet neutrale positie van vrouwen versus mannen in de maatschappij. Dit is vooralsnog zonder inname van een positie in dat debat. Hier kies ik voor aangezien dit ook echt slaat het op de inhoud van het debat en niet op de bewegingen met

¹ Rosalind Delmar, *Theorizing Feminism*, 2de ed., 2001.

² Siobhan McLvanney, "Making Waves: French Feminisms and their Legacies, 1975–2015. Edited by Margaret Atack, Alison S. Fell, Diana Holmes, and Imogen Long", *French Studies*, 26 oktober 2021, <https://doi.org/10.1093/fs/ksab061>.

³ Delmar, *Theorizing Feminism*.

specifieke standpunten, wat ik in mijn scriptie van belang vindt omdat ik juist het debat vanuit een neutrale positie wil uitlichten. Dit is cruciaal omdat het in deze scriptie niet gaat over een antwoord op het feministische debat, maar over de inhoud van de discussie en waar deze discussie op vast loopt. Dat eenduidige antwoord waar men naar zoekt in het debat is juist een onderdeel van het probleem dat het debat zo moeizaam maakt. Overigens is deze definiëring van het begrip feminisme neutraal, en heeft het niet direct een negatieve lading.

Hoofdstuk 1: Een schets van het veld aan standpunten

Om het debat helder te krijgen zal ik eerst het veld schetsen van de standpunten over feminisme. Deze zijn in te delen in minstens vijf groepen. De groep die er geen duidelijke mening over heeft zou je een aparte groep kunnen noemen maar zal hierbij niet in acht worden genomen. Ondanks dat ik het zo breed mogelijk probeer te trekken, ben ik me ervan bewust dat ik de groepen die ik hier schets uit mijn eigen bubbel haal. Ze zijn gebaseerd op wat ik meekrijg van het debat om me heen en via media. Inherent hieraan is dat deze zijn gebaseerd op een Westerse blik. Ze zijn dus ook vanzelfsprekend niet allesomvattend. Desondanks zijn ze alsnog relevant, omdat het vijf prominente stromingen aan meningen zijn die veel naar voren komen in het debat. Dat ze niet alomvattend zijn, doet de ervaren realiteit van de groepen niet teniet. In de huidige maatschappij wordt de feministische discussie vaak toegespitst op de rol van vrouwen in topposities, vandaar dat ik in de eerste drie groepen standpunten over een vrouwenquotum meeneem.

(1) Jordan Peterson is een duidelijke vertegenwoordiger van wat ik als de eerste groep beschouw. Hij is een Canadese psycholoog, auteur en mediacommentator. Peterson is voor gelijke kansen, maar noemt het streven naar gelijke uitkomsten uiterst gevaarlijk. Hij benoemt dat op basis van vele psychologische testen waaruit zou zijn gebleken dat er grote verschillen zitten tussen kwaliteiten en eigenschappen van mannen en vrouwen. Hij claimt dat hoe meer egalitair een samenleving is, des te groter het verschil tussen mannen en vrouwen. Dit noemt hij de ‘gender paradox’.⁴ Hij noemt twee redenen voor de verschillen tussen mannen en vrouwen: cultureel en biologisch. Wanneer je de culturele verschillen weghaalt, zullen de biologische verschillen extra naar voren komen, aldus Peterson. De extremen zijn hier van belang om dit verschil te maken. Peterson behoort hier in de discussie dus tot een rechts conservatieve groep, die de focus legt op biologische verschillen.⁵

(2) Die rechts conservatievere groep is tegen een vrouwenquotum, aangezien dat het streven naar gelijke uitkomsten betreft, waar Peterson zijn afkeer tegen uitspreekt. Toch heeft de EU afgelopen jaar een akkoord bereikt over het instellen van een vrouwenquotum.⁶ Dit werd groots gevierd als een overwinning voor vrouwen. Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie sinds 2019, postte het volgende in een twitterbericht:

⁴ Jordan Peterson, “The Gender Scandal: Part One (Scandinavia) and Part Two (Canada)”, *Jordan Peterson*, 24 februari 2019, geraadpleegd op 2 maart 2023, <https://www.jordanbpeterson.com/political-correctness/the-gender-scandal-part-one-scandinavia-and-part-two-canada/>.

⁵ LibertyPen, “Jordan Peterson: Insights on Gender Equality”, 21 november 2022, geraadpleegd op 2 maart 2023, https://www.youtube.com/watch?v=4g_u3PeyCKo.

⁶ NOS, “EU na tien jaar akkoord over vrouwenquotum voor bedrijfstop”, *NOS*, 7 juni 2022, geraadpleegd op 2 maart 2023, <https://nos.nl/artikel/2431829-eu-na-tien-jaar-akkoord-over-vrouwenquotum-voor-bedrijfstop>.

Finally we have an agreement on the @EU_Commission's #WomenOnBoards proposal!

Thank you to all those who worked on this key file for a decade.

This is a great day for women in Europe. It's also a great day for companies.

Because more diversity means more growth, more innovation.⁷

Dit laat een hele andere kijk zien, die wel degelijk gelooft in het streven naar gelijke uitkomsten, en niet enkel gelijke kansen. Ook deze groep heeft vele aanhangers.

(3) Tegelijkertijd is er ook een groep die wel voor meer vrouwen aan de top is, maar zich toch ook uitspreekt tegen het vrouwenquotum. Deze groep stelt dat de verschillen aan de top voortkomen uit machtsspelingen. Zij vinden dat de focus enkel moet liggen op kwaliteit van leiders en dat om meer vrouwen aan de top te krijgen de kansen voor mannen en vrouwen gelijk moeten zijn. Zij geloven, in tegendeel tot Peterson, dat als de kansen die mannen en vrouwen krijgen echt gelijk zijn, er vanzelf op natuurlijke wijze evenveel mannen als vrouwen in de top zullen komen. Elske Doets, oprichtster van de Young Ladies Academy, sluit zich bij dit standpunt aan. Zij is fel tegen het vrouwenquotum. In een interview zei ze het volgende:

Een quotum vind ik ultiem rolbevestigend. Vrouwen moeten hierdoor weer geholpen worden om verder te komen, met een wet. Een quotum gaat te veel over eindposities, terwijl het over gelijke kansen zou moeten gaan. Formeel zijn die er ook, maar door mijn ervaringen met de Academy ben ik een soort feministe geworden. (...) Er is nog een enorme weerstand bij vrouwen om echt voor je ambities te gaan en je talent te laten floreren, thuis, op school en op het werk. Daarbij gaat een quotum niet helpen.⁸

Ze schets hier helder haar standpunt dat gelijke kansen van uiterst belang zijn, maar dat een vrouwenquotum niet de juiste manier hiervoor is.

⁷ Ursula von der Leyen [@vonderleyen], "Finally We Have an Agreement on the @EU_Commission's #WomenOnBoards Proposal!", *Twitter*, 7 juni 2022, geraadpleegd 8 februari 2023, <https://twitter.com/vonderleyen/status/1534232582057074688?lang=en>.

⁸ "Elske in Volkskrant. Vrouwenquotum: noodzaak of bemoeizucht? - Elske Doets", *Elske Doets*, 14 oktober 2019, geraadpleegd op 3 maart 2023, <https://www.elskedoets.nl/nieuws/elske-in-volkskrant-vrouwenquotum-noodzaak-of-bemoeizucht/>.

(4) Dan heb je ook nog de groep die zich niet expliciet bezighoudt met het bedrijfsleven en gelijkheid, maar die de focus legt op seksuele vrijheid van de vrouw. Zij pleiten ervoor dat vrouwen zich moeten kleden en gedragen zoals ze willen. Zij zijn fel tegen de notie dat mannen die met veel vrouwen seks hebben geprezen worden, terwijl vrouwen ervoor beschaamd worden. Hier komt ook de #MeToo golf bij kijken: vrouwen die voor zichzelf opstaan en vechten tegen de seksualisering van vrouwen, waarbij ze hun eigen lichaam na eeuwen van onderwerping aan mannen weer toe-eigenen. Hierbij ligt de focus niet op de kennis of vaardigheden van mannen en vrouwen, maar op de manier waarop vrouwen anders gezien en behandeld worden dan mannen op sociaal en seksueel vlak; als onderdanig. Diane von Furstenberg, een Belgische modeontwerpster, bracht op internationale vrouwendag een boek uit genaamd *Own It*, dat ook over dit thema ging. Ze schreef hierin: “Ik ben altijd trots geweest om vrouw de zijn. Wij zijn degenen die eieren produceren, kinderen baren en verzorgen (...) Ik heb een kleine jurk ontworpen, (...), omdat het een mooie, praktische, kleine sexy jurk is, die erg populair werd en miljoenen vrouwen zelfverzekerder maakte.”⁹ Ze heeft bevrijding van de vrouw hoog in het vaandel staan en gelooft erin hieraan bij te kunnen dragen door zogenoemde sexy kleding te ontwerpen.¹⁰ Ook Madonna heeft een bekende speech gegeven over seksisme bij de Billboard's Women in Music awards in 2016, waar ze een prijs won voor Vrouw van het Jaar. In haar speech zei ze het volgende:

My real muse was David Bowie. He made me think there were no rules. But I was wrong. There are no rules, if you're a boy. (...) If you're a girl, you have to play the game. You're allowed to be pretty and cute and sexy, but don't act too smart. Don't have an opinion. Don't have an opinion that is out of line with the status quo, at least. You're allowed to be objectified by men, and dressed like a slut, but don't own your sluttiness, and do not, I repeat, do not share your own sexual fantasies with the world.¹¹

⁹ Diane von Furstenberg, *Own It: The Secret to Life* (Phaidon Press, 2021).

¹⁰ Phaidon, “Diane von Furstenberg on Women, Liberation and Owning It”, z.d., geraadpleegd op 10 maart 2023, <https://www.phaidon.com/agenda/fashion/articles/2021/march/04/diane-von-furstenberg-on-women-liberation-and-owning-it/>.

¹¹ Maeve McDermott, “Madonna Blasts Music Industry Sexism: ‘If You’re a Girl, You Have to Play the Game’”, *USA TODAY*, 9 december 2016, geraadpleegd op 10 maart 2023, <https://eu.usatoday.com/story/life/people/2016/12/09/madonna-blasts-music-industry-sexism-billboard-women-in-music-awards/95220036/>.

Ze beschrijft hoe de wereld voor vrouwen heel anders in elkaar zit; hoe vrouwen aan veel meer regels moeten voldoen die voor mannen niet tellen. Ook Madonna valt in de groep die protesteert tegen de seksualisering van vrouwen in het specifiek.

(5) Hier pal tegenover staat dan weer de beweging van bijvoorbeeld Andrew Tate, die ervoor pleit dat mannen weer meer masculien moeten worden. Andrew Tate is een Amerikaans-Britse *influencer* en ex-kickbokser.¹² Hij zegt onder meer dat vrouwen in een huwelijk eigendom van de man worden. Vrouwen nemen de achternaam van de man over en trouwen in zijn familie, verklaart hij. In ruil moet de man de vrouw fysiek beschermen. Hij beschouwt vrouwen als meer emotioneel dan wat mannen zijn of zouden moeten zijn. Hij gelooft in biologisch onderscheid tussen de man en de vrouw, maar wat de groep onderscheidt van de andere standpunten is dat ze ook vinden dat er actief onderscheid gemaakt moet worden tussen rol van de man en de vrouw op een traditionele manier. De man zorgt voor een inkomen en bescherming, de vrouw blijft trouw aan de man en zorgt voor de kinderen en de seksuele voldoening van de man.¹³ Deze kijk is heel conservatief, maar trekt toch veel volgers.

Deze standpunten hebben voornamelijk betrekking op het werklevens, de mate van verschil van vaardigheden tussen de seksen, en het sociale en seksuele aspect. Hier houd ik de focus op, omdat die onderwerpen vele praktische implicaties hebben en juist met betrekking tot deze onderwerpen de discussie over het feminisme vaak wordt gevoerd.

Simone de Beauvoir over deze standpunten

Aan de hand van *De tweede sekse* zal ik de voorgaande standpunten bespreken: hoe zien deze standpunten eruit in het licht van de werken van Simone De Beauvoir? De Beauvoir zou loodrecht tegenover de groep die de standpunten van Jordan Peterson volgt komen te staan. Waar Peterson de focus op de biologische verschillen legt, ontkent De Beauvoir deze fundamentele biologische verschillen juist. Een van haar bekendste uitspraken gaat hier over: “Je wordt niet geboren als vrouw, je wordt het.”¹⁴ Volgens De Beauvoir zijn de merkbare verschillen tussen mannen en vrouwen gegrond in een soort sociaal constructivisme waaraan we als mensen onderworpen zijn. Hierin worden vrouwen geacht zich op een bepaalde manier te gedragen en worden vrouwen ook op een andere manier behandeld dan mannen, wat ze ziet

¹² NOS, “Omstreden Andrew Tate ‘vaderfiguur’ voor sommige tieners”, *NOS*, 1 september 2022, geraadpleegd op 3 maart 2023, <https://nos.nl/artikel/2442815-omstreden-andrew-tate-vaderfiguur-voor-sommige-tieners>.

¹³ Piers Morgan Uncensored, “Andrew Tate: ‘Women Belong To Men In Marriage!’ On Women Being ‘Property’”, 8 oktober 2022, geraadpleegd op 3 maart 2023, <https://www.youtube.com/watch?v=Scpd0AVkRVo>.

¹⁴ Simone de Beauvoir, *The Second Sex*, mijn vertaling, (Vintage, 2011), 14.

als de primaire reden voor verschillen in gedrag tussen die twee groepen. Zoals De Beauvoir schreef in *De tweede sekse*: “No biological, psychic, or economic destiny defines the figure that the human female takes on in society; it is civilization as a whole that elaborates this intermediary product between the male and the eunuch that is called feminine.”¹⁵ Volgens Peterson is het precies andersom. In zoverre dat hij zelfs benadrukt dat juist in de landen die het meest egalitair zijn de meeste biologische verschillen naar voren komen. De oorzaak voor de bestaande verschillen tussen mannen en vrouwen is dus in een totaal ander idee gegrond. Dit valt echter lastig op te lossen; Peterson haalt er onderzoeken bij die laten zien dat mannen en vrouwen anders zijn, maar daar is De Beauvoir het in principe mee eens. Het verschil is dat De Beauvoir denkt dat dit voorkomt uit hoe de maatschappij met vrouwen omgaat, en dat de gedachtegang van Peterson is dat dit voortkomt uit onvermijdbare biologische verschillen. Hierin wordt hetzelfde stuk informatie op twee fundamenteel andere manieren uitgelegd en de vraag is hoe we hier alsnog een vruchtbaar gesprek uit voort kunnen laten komen. Peterson tracht juist door het laten zien van wetenschappelijke onderzoeken de dubbelzinnigheden uit het debat te halen. Hij laat resultaten zien, en probeert zo het publiek te overtuigen wat de antwoorden op feministische vraagstukken zijn; de wetenschap wijst het uit, volgens hem. Hij schrijft op zijn eigen website over de onderzoeken die zijn gedaan naar mannen en vrouwen en hun verschillen. Hij linkt hier direct naar verslagen die door middel van statistieken laten zien dat: “(...) op zijn minst een deel van de veelbesproken loonkloof tussen mannen en vrouwen, die door vele factoren wordt veroorzaakt, toegeschreven kan worden aan persoonlijkheidsverschillen tussen mannen en vrouwen en niet simpelweg discriminatie.”¹⁶ Toch slaat hij hier de conclusie plat; opnieuw is Simone de Beauvoir het in essentie ermee eens dat er verschillen zijn in het gedrag tussen mannen en vrouwen, maar waar deze verschillen uit voortkomen valt niet terug te halen uit de getallen die de statistiek uitwijzen. Wat hij zegt mag dan op zichzelf correct zijn, maar dat hij het gebruikt als bewijs dat de genderverschillen uit de biologie voortkomen is nog steeds niet gegrond. Maakt hij geen redeneringsfout? Dit brengt wel aan het licht vanuit welke verschillende fundamentele basis De Beauvoir en Peterson redeneren.

Dan hebben we de groep, waar ook Ursula von der Leyen bij hoort, die gelooft in het streven naar gelijke uitkomsten en een vrouwenquotum als een gepaste oplossing zien op dit moment om de maatschappij recht te trekken. Simone de Beauvoir zou zich helemaal niet inzetten voor iets dergelijks als een vrouwenquotum. Ze citeert zelf in haar werk Dorothy

¹⁵ De Beauvoir, *The Second Sex*, 330.

¹⁶ Peterson, “The Gender Scandal: Part One (Scandinavia) and Part Two (Canada)”.

Parker die in een beroemde uitspraak schreef dat ze niets moet hebben van boeken die de vrouw behandelen als vrouw en dat iedereen, zowel mannen en vrouwen, beschouwd moeten worden als menselijk wezen.¹⁷ De Beauvoir gelooft dat wanneer vrouwen zich niet meer laten plaatsen in een onderdanige positie, de gelijke uitkomsten vanzelf volgen. Juist het instellen van een vrouwenquotum blijft de verschillen tussen mannen en vrouwen benadrukken, terwijl we hier juist vanaf moeten. Alleen dan zal de ongelijkheid verdwijnen, aldus De Beauvoir.

De derde beschreven groep, die graag meer vrouwen aan de top wil zien, maar gelooft dat dit bij gelijke kansen op natuurlijke wijze automatisch tot stand zal komen, sluit een stuk meer aan bij de standpunten van De Beauvoir. Deze groep spreekt zich uit tegen het vrouwenquotum, maar legt wel de nadruk op gelijke kansen. Hoewel deze groep niet expliciet de focus legt op dat zij denken dat mannen en vrouwen biologisch dezelfde kwaliteiten hebben, en hun verschillen enkel voorkomen uit de opmaak van de maatschappij, benadrukt deze groep wel dat vrouwen niet onder zullen doen aan mannen qua prestaties. Dit zolang ze dezelfde kansen geboden krijgen, in het onderwijs, op de werkvloer en qua steun bijvoorbeeld. Hoewel dit net genuanceerder ligt dan De Beauvoir haar overtuiging, die compleet afrekenet met de inherente biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, sluit het beter aan op haar gedachtegang dan de rest van de besproken standpunten.

De groep die zich niet zo bezighoudt met het bedrijfsleven, maar zich juist om de seksuele vrijheid van vrouwen bekommert, heeft deels overlap met De Beauvoir haar standpunten. Enerzijds zal ze zeker de mening delen dat vrouwen niet anders behandeld moeten worden dan mannen na het maken van bepaalde keuzes, zoals het dragen van onthullende kleding of het hebben van vele sekspartners. Ook de notie dat vrouwen hun eigen lichaam toe-eigenen zal Simone de Beauvoir steunen, hoewel dan niet zo zeer expliciet, zoals deze groep het wel doet, omdat dit niet haar focus was. Dit eerder vanuit het oogpunt van gelijkheid; hierbij zal ze dan ook niet per se meegaan in de beweging die het tegenovergestelde eist en juist wil dat vrouwen specifiek hun vrouwelijkheid met trots weer kenbaar maken. Deze vrouwelijkheid, daar gelooft De Beauvoir niet zo zeer in. Sterker nog, De Beauvoir begon haar boek *De tweede sekse* zelf met de duidelijke notie dat ze klaar was met de discussie over vrouwen:

I hesitated a long time before writing a book on woman. The subject is irritating, especially for women; and it is not new. Enough ink has flowed

¹⁷ De Beauvoir, *The Second Sex*, 24.

over the quarrel about feminism; it is now almost over: let's not talk about it anymore. Yet it is still being talked about. And the volumes of idiocies churned out over this past century do not seem to have clarified the problem. Besides, is there a problem? And what is it? Are there even women?¹⁸

Ook deze zogenaamde vrouwelijkheid is een construct wat de maatschappij zelf in stand houdt en wat juist de verschillen tussen man en vrouw cultiveert, is de boodschap waar ze haar werk mee begint.

Tot slot heb je de erg conservatieve kijk van onder andere Andrew Tate, die ook vele volgelingen trekt. Deze kijk neemt de traditionele waarden in acht, waarbij er een heldere rolverdeling is tussen man en vrouw. De man beschermt, terwijl de vrouw hem seksuele voldoening, loyaliteit en zorg biedt. Ook deze kijk is gegrond in de biologie, en dus niet in lijn met het denken van Simone de Beauvoir. Zij wilde juist weg van al deze traditionele rolverdelingen en voorbestemde taken. Juist dit is erg schadelijk en vrouwen moeten zich hier niet aan laten onderwerpen, aldus De Beauvoir in *De tweede sekse*. Waar Andrew Tate 'vrouwelijkheid' definieert en als het ware terug wil brengen in de maatschappij, heeft De Beauvoir, zoals net ook benoemd, juist kritiek op deze term:

This idea escapes all contention because it is situated beyond the given; it is endowed with an absolute truth. Thus, to the dispersed, contingent, and multiple existence of *women*, mythic thinking opposes the Eternal Feminine, unique and fixed; if the definition given is contradicted by the behavior of real flesh-and- blood women, it is women who are wrong: it is said not that Femininity is an entity but that women are not feminine.¹⁹

Als vrouwen in praktijk de term 'vrouwelijkheid' keer op keer ondermijnen, is het gedrag van de vrouwen niet het probleem, maar juist de term 'vrouwelijkheid', die hen zou moeten omschrijven. Wanneer de term 'vrouwelijkheid' vrouwen niet meer adequaat omschrijft, moeten dus niet de vrouwen veranderen, maar de term.

¹⁸ De Beauvoir, *The Second Sex*, 23.

¹⁹ De Beauvoir, *The Second Sex*, 315

Het verenigen van de voorgaande beschreven groepen lijkt haast onmogelijk. De concepties liggen zodanig ver uit elkaar, dat wanneer je de een tegenover de ander zet het moeilijk is om gemeenschappelijke grond te vinden, wat het debat belemmert.

Hoofdstuk 2: Knelpunten in het debat

Wie moet er mee doen aan de discussie over feminsime?

Wanneer een groep in de samenleving een achterstand heeft, zal die sneller een meer kritische blik hebben op deze samenleving. Bij een voorsprong, is de achterstand van anderen meer een theoretische aangelegenheid, en zal er vaak ook een gebrek aan urgentie heersen bij het onderwerp.²⁰ In dit geval betekent dat dat de feministische discussie door mannen makkelijk afgewimpeld kan worden als een ‘vrouwenprobleem’. Logischerwijs zullen er meer vrouwen de behoefte voelen om bij te dragen aan de discussie; zij zijn ten slotte de groep die een achterstelling ervaren in de maatschappij en er beter uit komen als deze aangepakt wordt. Voor mannen daarentegen, geldt eerder het tegenovergestelde; zij zullen privileges moeten inleveren wanneer vrouwenongelijkheid tegen wordt gegaan. Om dit concreet te maken: als vrouwen bijvoorbeeld dezelfde kansen krijgen op topfuncties en een hoger salaris verdienen, dan moeten mannen hierop inleveren. De Beauvoir citeerde in haar werk een mannelijke student die riep dat elke vrouwelijke studente die een positie als advocaat of arts innam, een plek van de mannen stal.²¹ Dit speelde zich echter af in de jaren vijftig, en we zijn nu meer dan zeventig jaar verder, toch blijft de argumentatie herkenbaar. Veel meer vrouwen worden nu opgeleid tot advocaat of arts, en dat is een stuk meer genormaliseerd, maar in de bedrijfswereld geldt nog steeds dat veel meer mannen topfuncties bekleden. In 2020 was slechts 13% van alle bestuurders binnen 5000 grote vennootschappen vrouwelijk. Het vrouwenquotum is in 2022 ingesteld om dit recht te trekken en meer vrouwen aan de top te krijgen.²² Dit heeft als gevolg dat er meer concurrentie is voor de mannen die op dit moment aan de top staan. Als het percentage aan vrouwen in de top moet groeien, zullen er mannen uit de top moeten. Het gegeven dat mannen een deel van hun privileges zullen moeten inleveren wanneer vrouwen meer emanciperen, heeft als logisch gevolg is dat er onder mannen vaak geen urgentie zal heersen om de achterstand van vrouwen tegen te gaan.

Toch is het ook niet zo dat iedere vrouw even kritisch naar diezelfde samenleving kijkt. Er zijn genoeg vrouwen die zich niet om het onderwerp bekommeren. Ze achten zichzelf gelukkig, en zien niet in waarom zij dus achtergesteld zouden worden of waarom er iets zou moeten veranderen. Een andere reden kan zijn dat ze simpelweg te druk zijn om zich op een systematisch niveau ermee bezig te houden. Natuurlijk geldt dit ook voor vele mannen,

²⁰ Ruud Welten, *Wie is er bang voor Simone de Beauvoir?: Over feminisme, existentialisme, God, liefde en seks*, 2^{de} ed. (Boom, 2022), 22.

²¹ De Beauvoir, *The Second Sex*, 18.

²² SER, “Vrouwenquotum en de wet ingroeiquote en streefcijfers”, SER, z.d., geraadpleegd op 11 maart 2023, <https://www.ser.nl/nl/thema/diversiteitsportaal/vrouwenquotum>.

die niet inzien waarom er iets zou moeten veranderen. Wettelijk gezien is iedereen toch gewoon gelijk, wordt er dan vaak gedacht. Zo ook door Aart Jan de Geus, destijds minister van sociale zaken, die in 2003 beweerde dat de emancipatie van de autochtone Nederlandse vrouw voltooid was.²³ Twintig jaar later is deze uitspraak nog steeds meer dan dubieus. De Beauvoir schreef hier ook al over: “Even when her rights are recognized abstractly, long-standing habit keeps them from being concretely manifested in customs.”²⁴ Gelijke rechten zijn niet direct genoeg voor mannen en vrouwen om daadwerkelijk gelijk behandeld te worden in praktijk. Er zijn ingesleten, oude gewoontes die dan alsnog de achterstelling in stand kunnen houden.

Hoewel het voor mannen meer kan voelen als een theoretische aangelegenheid, omdat zij er niet tegenaan lopen in het dagelijks leven zoals vrouwen dat doen, is het zeker niet alleen een theoretische aangelegenheid voor mannen. Het brengt zich, net zoals bij vrouwen, ook dagelijks in praktijk naar voren in het leven van mannen. Echter is het verschil, zoals net al benoemd, dat het minder opvalt omdat het niet zo zeer belemmerend is, maar juist bevorderend. Dit maakt het debat moeilijk, omdat het voor mannen en vrouwen heel andere implicaties heeft. Ook valt het niet op als je wind mee hebt, als je dat altijd hebt. Dan lijkt de wind mee hebben het neutraal, en zal de stilstand van wind al voelen als wind tegen. Precies dit is wat De Beauvoir in haar boek *De tweede sekse* onthult: de wereld is niet neutraal, ook al doet het zich voor alsof het dat wel is. De wereld is gebaseerd op mannen. In praktijk heeft dit effect op zowel vrouwen als mannen. De Beauvoir omschrijft dit door een vergelijking te trekken met systematisch racisme: “(...) women’s entire history has been written by men. Just as in America there is no black problem but a white one, just as “anti-Semitism is not a Jewish problem, it’s our problem,” so the problem of woman has always been a problem of men.”²⁵ Ze stelt hier dat de achterstelling en discriminering van een bepaalde groep niet het probleem van alleen die groep is, maar juist een probleem van iedereen die dit in stand houdt en waar dit effecten op uit oefent op welke wijze dan ook. Niet omdat die rest er ook nadelen aan ervaart, maar wel omdat zij het in stand houden. In een maatschappij met enkel Joodse mensen, zouden zij geen discriminatie ervaren. De achterstelling van vrouwen is dus ook geen ‘vrouwenprobleem’ volgens De Beauvoir, maar een probleem van de gehele maatschappij.

²³ Recht.nl, “Vrouwenweek. Emancipatie nog niet voltooid”, *Recht.nl*, 2 februari 2006, geraadpleegd op 15 maart 2023, <https://recht.nl/vakliteratuur/ondernemingsrecht/artikel/70128/vrouwenweek-emancipatie-nog-niet-voltooid/>.

²⁴ D Beauvoir, *The Second Sex*, 29.

²⁵ De Beauvoir, *The Second Sex*, 181.

De *standpoint theory* geeft inzicht in hoe verschillende groeperingen dingen anders zullen ervaren.²⁶ Het idee van deze theorie is dat iemands positie in de maatschappij impact heeft op iemands mogelijkheid om ergens kennis van te hebben. De theorie gaat in tegen het idee van objectiviteit en benadrukt het belang van iemands bevoorrechte of gemarginaliseerde positie. Bij mannen en vrouwen betekent dit dat ze verschillende ervaringen hebben en dat de manier waarop ze dingen te weten komen anders is, maar ook dat wat ze te weten kunnen komen verschilt. In het bijzonder gaat deze theorie erover dat mensen die gemarginaliseerd zijn beter in staat zijn om te weten waar ze worden achtergesteld en waar er gaten in de systemen van kennis zitten. Vrouwen zullen dus meer kennis hebben over waar zij tekort worden gedaan, en mannen zullen dit nooit volledig kunnen weten of begrijpen, stelt de theorie. De Beauvoir schrijft:

It is difficult for men to measure the enormous extent of social discrimination that seems insignificant from the outside and whose moral and intellectual repercussions are so deep in women that they appear to spring from an original nature.²⁷

Hiermee stelt ze, in lijn met de *standpoint theory*, dat mannen niet goed kunnen doorgronden in hoeverre er sprake is van sociale discriminatie. Zij ervaren het slechts van buitenaf.

Desondanks is het van belang dat mannen ook meedoen aan de discussie van het feminisme. Als de discussie enkel door vrouwen gevoerd zou worden, houd je ten slotte de strenge rollen van man en vrouw in stand. Simone de Beauvoir wil juist van deze tweedeling van rollen af, zoals eerder benoemd. Als gevolg, moet de discussie dus ook door alle mensen gevoerd kunnen worden, los van geslacht of gender. We moeten af van de mythes geschreven over wat de man en de vrouw moeten zijn en ook van de notie dat de achterstelling van vrouwen een slechts een vrouwenprobleem is.

Polarisatie tussen standpunten

Waarom is het dan toch zo dat veel mensen zich afzijdig houden? Eerder werd al besproken dat het voor mannen een ‘makkelijkere’ keuze is en dat er onverschilligheid heerst onder mannen. Het brengt mannen in principe weinig als ze zich inzetten voor vrouwen,

²⁶ Elizabeth Borland, “Standpoint Theory”, Encyclopedia Britannica, 15 mei 2014, geraadpleegd op 15 maart 2023, <https://www.britannica.com/topic/standpoint-theory>.

²⁷ De Beauvoir, *The Second Sex*, 20.

sterker nog, lijkt er ook een risico aan te hangen voor mannen: dat vrouwen zich zomaar tegen hen kunnen keren in dit debat. Hierdoor staan mannen vaak al wat wantrouwend in de discussie.²⁸ Er hangt een donkere wolk boven de term feminisme, vaak vol verwijten en zogezegd ‘boze vrouwen’. Als het je als man zelf dan toch weinig oplevert, waarom zou je je bemoeien met een discussie waar jij nota bene wordt weggezet als de boosdoener? De discussie rondom feminisme lijkt gevaarlijk gebied te zijn.

Wat het feministische debat lastig maakt, is dat er geen neutrale scheidsrechter aanwezig is. Je bent of man of vrouw in dit gesprek en dat beïnvloedt je standpunt.²⁹ Nu zijn er ook groepen die zich niet identificeren als man of vrouw, maar die neem ik in deze scriptie niet in beschouwing om dichter bij de kern van de discussie te blijven. Veelal komt uit deze tweesplitsing de premisse voort dat vrouwen meer recht van spreken hebben; een recht dat zij hebben verkregen vanwege hun ervaring als vrouw. Hier komt ook de *standpoint theory* weer om de hoek kijken. Met de *standpoint theory* kunnen we zien dat vrouwen door hun positie als vrouw in de maatschappij beter in staat zijn hun achterstand als vrouw in te zien, terwijl mannen hier tekortschieten. Toch is de feministische discussie er niet slechts een over de positie van de vrouw, aangezien de positie van vrouwen wordt geschetst tegenover de positie van mannen. Deze posities zijn afhankelijk van elkaar en kunnen dus niet op zichzelf staand besproken worden. Voornamelijk de positie van de vrouw is afhankelijk van die van de man, schreef De Beauvoir: “Humanity is male, and man defines woman, not in herself, but in relation to himself; she is not considered an autonomous being.”³⁰ Hier legt ze uit dat de vrouw slechts wordt gedefinieerd in relatie tot de man. Toch heb je ook als vrouw niet in de schoenen van een man gestaan, daar valt ook wat voor te zeggen. Dit argument is ook toe te passen op Simone de Beauvoir haar standpunt; ondanks haar uitgebreide analyse over de positie van seksen in de maatschappij, heeft zij ook nooit in de schoenen van een man gestaan. Dit kan ervoor zorgen dat zij, en de rest van de vrouwen, ook een gebrek aan kennis heeft over de ervaren positie van mannen. Mannen en vrouwen zijn bij het voeren van dit debat dus moeilijk te verenigen, aangezien er sprake is van een andere belevingswereld en van verschillende mate van toegang tot kennis die relevant is voor het debat. Toch moet het debat gevoerd worden, ondanks dat zo duidelijk wordt dat ervaringskennis erg eenzijdig is, voor beide mannen en vrouwen. Ook valt ervaringskennis niet simpelweg te generaliseren over de

²⁸ Welten, *Wie is er bang voor Simone de Beauvoir?: Over feminisme, existentialisme, God, liefde en seks*, 30.

²⁹ Podcast Filosofie, “Simone de Beauvoir”, PodNL, z.d., geraadpleegd op 15 februari 2023, <https://podcastluisteren.nl/ep/Podcast-Filosofie-Simone-de-Beauvoir>.

³⁰ De Beauvoir, *The Second Sex*, 26.

gehele groep vrouwen, aangezien elke vrouw andere dingen meemaakt en dingen anders ervaart. Deze generalisatie maken we echter vaak wel in het feministische debat. Hierin worden ook verschillen binnen de groep vrouwen, zoals huidskleur en economische klasse, veelal achterwege gelaten. Dat terwijl dit wel degelijk een verschil maakt. Dat verklaart ook een deel van het feit dat er ook binnen vrouwen onderling grote verschillen aan meningen zijn.

Verder is het ook vaak zo dat welk standpunt je inneemt, los van of je man of vrouw bent, een stuk meer over jezelf lijkt te zeggen dan enkel wat je denkt over het onderwerp feminisme. Het plaatst je regelrecht in een categorie meningen, met ook nog eens als gevolg dat je mening er weinig toe doet omdat je vanuit een bepaalde positie spreekt. De andere partij wordt vaak als radicaler geschetst dan hij/zij is en er worden ongenueanceerde aannames gedaan over iemands politieke opvattingen. De *straw man fallacy* is wanneer iemands argumenten zo worden overdreven of vervormd dat het wordt weggezet als onredelijk zonder dat er inhoudelijk een goed tegenwoord gegeven hoeft te worden.³¹ Een *straw feminist* is een term geïntroduceerd door Michele White, over hoe feministen kunnen worden weggezet als boze, controlerende, moeilijke personen. Op deze manier wordt het feminisme geschetst als iets onwenselijks.³² Ditzelfde kan echter ook worden gedaan bij mensen met meningen aan de andere kant van het spectrum en dit belemmert een inhoudelijk debat. Juist wanneer men alleen de meningen in acht neemt die in hun plaatje passen en andere standpunten per direct weg te zetten als slecht en kortzichtig, wordt het vrije debat gelimiteerd en wordt polarisatie in de hand gewerkt. Deze manier van debatteren lijkt me kortzichtig. Juist dit gegeven zorgt voor onbegrip en frustraties aan beide kanten van het spectrum aan meningen.

De #MeToo beweging

Wie de afgelopen vijf jaar het nieuws ook maar een beetje heeft bijgehouden, heeft het niet kunnen missen: de #MeToo beweging. Hoewel Tarana Burke begon met de uitspraak ‘Me Too’ in 2006, begon de echte #MeToo beweging in 2017, leunend op de voorgaande uitspraak van Burke, nadat een groep vrouwen ervoor uitkwam dat de Amerikaanse filmproducer Harvey Weinstein hen seksueel misbruikt had.³³ Op sociale media plaatsten zij berichten met de #MeToo om kenbaar te maken dat ook zij slachtoffer hiervan waren. Hierna

³¹ Excelsior OWL, “Straw Man Fallacy”, 26 juli 2022, geraadpleegd op 27 februari 2023, <https://owl.excelsior.edu/argument-and-critical-thinking/logical-fallacies/logical-fallacies-straw-man/>.

³² Michele White en Diane Negra, *Anti-Feminisms in Media Culture* (Routledge, 2022).

³³ “MeToo en mensenrechten”, Amnesty International, 28 februari 2023, geraadpleegd op 12 maart 2023, <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/metoo-en-mensenrechten>.

volgden nog vele andere #MeToo-schandalen, waaronder ook in 2022 het *The Voice of Holland* schandaal. Het programma BOOS, gepresenteerd door Tim Hofman, bracht verscheidene misstanden aan het licht over machtsmisbruik en seksuele intimidatie door bekende Nederlanders die werkten voor *The Voice of Holland*. #MeToo gaat over het uitkomen over seksuele intimidatie, seksueel grensoverschrijdend gedrag, aanranding of verkrachting. Het gaat vaak om situaties waarbij er een machtsverhouding is, wat het extra lastig maakt om open te zijn over misstanden die zijn voorgevallen. Ook mannen kunnen slachtoffer zijn, en vrouwen dader, maar in praktijk blijken het vooral vrouwen te zijn die uitkomen over misbruik door een man. Eén ding is in ieder geval in alle #MeToo gevallen hetzelfde: de persoonlijke waardigheid van iemand is geschonden op een grensoverschrijdende manier. Hoewel het wordt gezien als een beweging, zijn er geen leidende figuren. Ik licht deze beweging uit, omdat het het debat over het sekseverschil en machtsmisbruik op scherp zet. Het heeft een nieuwe wervelwind gebracht binnen de discussie. Er hangt echter ook een keerzijde aan: vele beschuldigingen ontbreken aan bewijs, omdat het vaak subjectief is en niet iets wat simpelweg terug te halen valt uit een archief.³⁴ Dit betekent dat er ook gemakkelijk valse aantijgingen gemaakt kunnen worden. Het is het ene woord tegen de ander, en daders ontkennen vaak dat ze iets dergelijks hebben gedaan. Vaak gebeurt dit ook mede door een gebrek aan bewustzijn van het grensoverschrijdende gedrag. Dit is dan ook een keerzijde van de *standpoint theory*: wanneer de ene groep zich niet goed in kan beelden hoe een andere groep iets ervaart en dit voor veel frictie kan zorgen. Ook dit bemoeilijkt de discussie en polariseert de groepen die betrokken zijn. Dit zorgt er wel voor dat sommige (met name) mannen bang zijn dat vrouwen zich tegen hen kunnen keren voor iets wat niet is gebeurd, wat zij niet doorhadden, of waarvan zij het er niet mee eens zijn dat het desbetreffende gedrag grensoverschrijdend was. Dit brengt een nieuwe dimensie aan het debat, waarbij mannen zich al snel aangevallen kunnen voelen en waarbij mannen ook daadwerkelijk laagdrempelig aangevallen kunnen worden, door valse aantijgingen die makkelijk verspreid worden. En mocht dat zo zijn, kan er een onomkeerbare *trial by media* volgen waarbij daders publieke beschaamd worden voor daden niet nog niet bewezen zijn daadwerkelijk te hebben plaatsgevonden. Dit fenomeen geeft helaas ook vrouwen met verkeerde intenties veel macht. Al met al is de lijn van wat wel en wat niet kan erg onduidelijk en subjectief. Grenzen zijn persoonlijk en intenties zijn niet altijd helder.

³⁴ Marjan Olfers en Anton Van Wijk, "Uit de praktijk: de schaduwkanten van de #MeToo-beweging", *Justitiële verkenningen* 8, nr. 4 (1 december 2022): 21–32, <https://doi.org/10.5553/jv/016758502022008004003>.

Hoofdstuk 3: Dubbelzinnigheid in het feministische debat

In haar boek *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid* schrijft De Beauvoir over hoe filosofie vaak de dubbelzinnigheden van het leven tracht op te lossen. Dit is echter waar het existentialisme mee af wil rekenen. Ook filosofie kan het leven geen eenduidige oplossingen bieden. Vaker wel dan niet bestaan er nu eenmaal dubbelzinnigheden. Het oplossen daarvan leidt dan enkel tot een waarheid die geen recht meer doet aan ons bestaan; een schijnwaarheid. Deze dubbelzinnigheid legt De Beauvoir uit aan de hand van voorbeelden zoals het leven waarbij wij als mensen ons bewust zijn van de naderende dood, en toch geen mogelijkheid hebben om deze te ontsnappen. Zo schrijft ze hierover: “Als redelijk dier (de mens), als denkend riet, verheft hij zich boven zijn natuurlijke staat, maar zonder zich ervan te kunnen bevrijden.”³⁵ Als mens hebben we de unieke positie dat we ons zo goed bewust zijn van ons lot. Toch kunnen we net als alle andere wezens hier niets aan veranderen, we moeten enkel om leren gaan met deze feiten.³⁶ Het existentialisme wordt wel eens verweten geen moraal te hebben: dat als er toch geen antwoorden zijn op hoe we moeten leven, en de mens toch bij voorbaat verloren is en zich aan de gegeven wereld toe moet geven, er geen zingeving is. Simone de Beauvoir weet echter in haar *Pleidooi* juist te laten zien dat deze gebondenheid ons weldegelijk vrijheid biedt. Vrijheid vanwege weerstand. Ze schrijft over echec, wat het falen van het doorgronden van de gegeven wereld aan de hand van reden is. Pas zonder dit falen is er juist geen moraal, stelt ze. Dit expliceert ze door een vergelijking met God te trekken: “Men houdt God geen moraal voor; men kan de mens ook geen moraal voorhouden wanneer men hem als gegeven definieert.” De mens als perfect gegeven wezen zou je geen moraal voorhouden. Onze imperfectie en vrijheid stellen ons in staat om moreel te kunnen handelen. Simone de Beauvoir is niet bang voor deze paradoxen in ons leven. Niet voor niets heeft haar werk dan ook de titel: *Een pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*.

Aan dubbelzinnigheid zou ik graag willen herinneren in het feministische debat. Ook daar is geen eenduidig antwoord; hoe hard we ons best ook doen. Hoe hard we ook trekken aan de discussie, we lopen tegen onoplosbare dubbelzinnigheden aan. Het is niet terug te traceren in hoeverre de verschillen tussen mannen en vrouwen voorkomen uit de biologie of het sociaal constructivisme waarin we vastzitten. Wanneer we ons dit realiseren, valt er ook makkelijker een eerlijk debat te voeren, zonder op zoek te gaan naar een universele waarheid die niet bestaat. Er zijn geen concrete antwoorden, enkel opvattingen en ideeën. Simone de Beauvoir wil met haar boek laten zien dat een eenduidig antwoord het gevaar loopt de

³⁵ Simone De Beauvoir, *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*, 5de ed. (Bijleveld, 2021), 9.

³⁶ De Beauvoir, *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*, 9.

werkelijke problematiek weg te moffelen. Een eenvoudig voor of tegen versimpelt het debat te veel. Door de dubbelzinnigheden uit het debat te willen halen, zorgt dit enkel voor een onverenigbare polarisatie binnen de discussie, die dan vanaf fundamenteel andere gronden wordt gevoerd. Simone de Beauvoir refereert in haar werk naar Jean-Paul Sartres *L'être et le néant*: "...de mens als fundamenteel dubbelzinnig wezen. In zijn visie ging het om een wezen in wiens zijn het niet-zijn ligt, wiens subjectiviteit zich slechts kan verwezenlijken door haar in-de-wereld-zijn, wiens vrijheid altijd bindingen zoekt, wiens bron van voor-zichzelf-zijn onmiddellijk naar anderen wegstroomt."³⁷ Dit gaat over fundamentele paradoxen in ons menselijk bestaan, waar we onmogelijk aan kunnen ontsnappen. Deze spelen echter niet alleen in ons gegeven bestaan, maar ook in onze sociale structuren. Dit is wat het debat over het feminisme zo moeilijk te voeren maakt. Als we deze dubbelzinnigheden die onderdeel zijn van ons leven toelaten, en inzien dat onze eigen realiteit niet een objectieve realiteit is, kunnen we samen verder redeneren wat we wel zeker kunnen weten en wat niet, en wat we met die informatie kunnen in de praktijk. Zoals De Beauvoir schreef: "Om de waarheid te bereiken, moet de mens dus niet proberen de dubbelzinnigheden van zijn bestaan uit te wissen, maar dient hij integendeel deze dubbelzinnigheden te willen realiseren."³⁸ Het toelaten van dubbelzinnigheden in het feministische debat laat ons toe om die affectieve polarisatie en standvastigheid te laten varen, en dit zal ons toelaten daadwerkelijk verder te komen in het debat; over wat we in de praktijk kunnen met deze dubbelzinnigheden. Deze existentialistische benadering biedt ons dan geen eenduidige antwoorden, ondanks dat velen daar wel naar streven, maar het biedt ons wel de mogelijkheid om de realiteit tot zijn recht te kunnen doen.³⁹

Standpoint theory en ambiguïteit

Deze dubbelzinnigheid die De Beauvoir introduceert valt ook te verbinden aan de *standpoint theory* die ik eerder al benoemde. Het erkennen van je standpunt, je sociale positie, en hoe deze invloed heeft op je perspectief.⁴⁰ Het gaat hierbij, net zoals bij ambiguïteit, om het inzien dat geen van onze realiteiten compleet of perfect zijn. We hebben allemaal een eigen realiteit gebaseerd op onze eigen posities en omgeving. De oorsprong van de theorie is

³⁷ De Beauvoir, *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*, 12.

³⁸ De Beauvoir, *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*, 16.

³⁹ Welten, *Wie is er bang voor Simone de Beauvoir?: Over feminisme, existentialisme, God, liefde en seks*, 42-44.

⁴⁰ Helena Liu, "Feminist Standpoint Theory & Intersectionality: The View From Below", *Disorient* (blog), 9 december 2020, geraadpleegd op 18 maart 2023. <https://disorient.co/feminist-standpoint-and-intersectionality/>.

Marx' zijn sociale theorie; dat de gemarginaliseerde groepen meer kennis hebben over hun oppressie en dingen zien en ervaren waar de bevoorrechte, hogere klasse nooit toe in staat zal zijn. In de jaren zeventig werden feministische schrijfsters geïnspireerd door deze theorie en werd het gebruikt voor een inkijkje in het kennis-gat tussen mannen en vrouwen.⁴¹ De *standpoint theory* geeft inzicht in waarom er dubbelzinnigheid nodig is in het feministische debat. Om onze sociale structuren beter te kunnen begrijpen moeten we eerst onze eigen positie begrijpen en daarmee ook onze limieten erkennen. Limieten die we hebben door een gebrek aan ervaring, door het anders meemaken van dingen en door een andere manier van kennis vergaren. De man en de vrouw worden in onze huidige maatschappij nu eenmaal nog steeds anders behandeld en krijgen een hele andere kant van eenzelfde wereld mee. Mannen krijgen andere voordelen dan vrouwen en vaak resulteert dit in de achterstelling van vrouwen.⁴² Dit heeft niet alleen betrekking op één aspect van ons leven, maar op heel veel aspecten: van arbeidsmarkt tot gedrag op straat tot verwachtingen van de maatschappij. Hoe graag we dus ook verder willen komen en concrete antwoorden willen in het feministische debat voor wat de beste manier is, spreken we allemaal vanuit verschillende ervaringen en wereldbeelden die moeilijk te verenigen zijn. Juist in dit debat, dat gevoelig ligt voor velen en betrekking heeft op ieders persoonlijke en bedrijfsleven.

Ambigüiteit zoals die in het existentialisme en de *standpoint theory* wordt begrepen geeft ons dus een verklaring waarom het debat zo moeilijk te voeren valt. We argumenteren vanuit onze eigen ervaringswereld en overzien niet welke effecten dit heeft en hoe dit de basis waar vandaan we redeneren compleet beïnvloed. Pas als we dit in gaan zien kunnen we werken met deze dubbelzinnigheden, in plaats van tegen deze dubbelzinnigheden. Zo kunnen we een deel van de polarisatie uit het debat halen en toch iets meer gemeenschappelijke grond vinden om dit gesprek op aan te gaan.

⁴¹ Borland, "Standpoint Theory".

⁴² Ministerie van Justitie en Veiligheid, "Gendergelijkheid", Thema's | College voor de Rechten van de Mens, 31 oktober 2022, geraadpleegd op 20 maart 2023, <https://www.mensenrechten.nl/themas/gendergelijkheid>.

Conclusie

In deze scriptie is onderzocht wat het feministisch debat zo moeilijk te voeren maakt. Eerst werd het veld geschetst en daarbij werden vijf groepen uitgelicht met verschillende standpunten in het debat. Vervolgens werd Simone de Beauvoir daarop toegepast aan de hand van *De tweede sekse*. Er werd duidelijk dat er grote contrasten zijn tussen de groeperingen en dat zij op fundamentele wijze andere visies hebben, die lastig verenigbaar zijn. Ook blijkt het lastig verenigbaar te zijn dat iedereen in dit debat spreekt vanaf een bepaald standpunt: of man of vrouw, non-binaire groepen daar gelaten. Er is geen neutrale scheidsrechter die vanaf buitenaf hierop toe kijkt. De *standpoint theory* geeft ons inzicht in het belang van deze verschillende posities waaruit de man en de vrouw spreken en benadrukt dat er een andere mate van toegang tot kennis is, wat voornamelijk resulteert in een onvermijdbaar gat in de kennis van mannen. Toch is het van belang dat iedereen meedoet aan het debat. Het is niet alleen een vrouwenprobleem, maar een probleem van de gehele maatschappij. Een andere moeilijkheid is de politieke context die inherent lijkt aan je standpunt in het feministische debat, die ervoor kan zorgen dat je niet serieus wordt genomen en wordt weggezet als zoiets als een linkse moraalridder of juist iemand die is blijven hangen in honderd jaar geleden en eens mee moet met de tijd. Met als gevolg dat de inhoud van de argumentaties niet meer mee worden genomen in de discussie, maar simpelweg weggewuifd worden. De #MeToo beweging heeft afgelopen jaren het debat een nieuwe wervelwind weten te geven, door veel media-aandacht. Tegelijkertijd heeft het polarisatie in de hand gewerkt omdat in het specifiek mannen er wantrouwend tegenover staan, wat begrijpelijk is door de *media by trial* en valse aantijgingen die ook een gevolg bleken te zijn. Verder laat de term feminisme zelf vele verschillende concepties toe, die de discussie belemmeren wanneer deze niet blootgelegd en begrepen worden. Ook kleeft er regelmatig een negatieve connotatie aan de term, die het feminisme als iets onwenselijks doet overkomen. De Beauvoir's term dubbelzinnigheid kan ons helpen te begrijpen wat er nodig is in het feministisch debat, en tegelijkertijd wat het zo moeilijk maakt. Als we deze dubbelzinnigheid echter toelaten in het debat in plaats van tegenwerken, kunnen we daadwerkelijk de realiteit tot zijn recht doen en verder komen met praktijkoplossingen. De *standpoint theory*, geleend uit het Marxisme, helpt ons te verklaren waarom groepen zo moeilijk verenigbaar zijn; het laat zien hoe iemands positie in de maatschappij toegang geeft tot specifieke soorten kennis en ervaring. Het stelt dat juist achtergestelde groeperingen meer inzicht zullen hebben in de situatie, terwijl anderen hier nooit toe in staat zullen zijn. Het maakt het feministische debat moeilijk, omdat mannen en vrouwen zo een systematisch andere belevingswereld hebben die onze standpunten beïnvloedt

en ons tevens uit elkaar drijft. Al met al is het van belang dat we erkennen waar we vandaan komen op basis van onze positie in de maatschappij en dat we de dubbelzinnigheden toelaten in het debat, omdat dat ons kan helpen daadwerkelijk verder te komen en elkaar beter te begrijpen en in de waarde te laten. Veel vragen uit het feministische debat vallen niet concreet te beantwoorden. Of verschillen tussen man en vrouw nu uit de biologie voortkomen of uit het sociaal constructivisme valt niet te achterhalen op basis van wetenschappelijke statistieken, dus op die manier moeten we ook niet met het debat omgaan. Juist het toelaten van deze ambiguïteiten zorgt ervoor dat we een vruchtbaar debat kunnen voeren, en een praktijkaanpak kunnen bedenken en implementeren die recht doet aan de realiteit van het onderwerp.

Literatuurlijst

- Amnesty International. “MeToo en mensenrechten”, 28 februari 2023. Geraadpleegd op 12 maart 2023. <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/metoo-en-mensenrechten>.
- Borland, Elizabeth. “Standpoint Theory”. *Encyclopedia Britannica*, 15 mei 2014. Geraadpleegd op 15 maart 2023. <https://www.britannica.com/topic/standpoint-theory>.
- De Beauvoir, Simone. *Pleidooi voor een moraal der dubbelzinnigheid*. 5de ed. Bijleveld, 2021.
- De Beauvoir, Simone. *The Second Sex*. Vintage, 2011.
- Delmar, Rosalind. *Theorizing Feminism*. 2de ed., 2001.
- Doets, Elske. “Elske in Volkskrant. Vrouwenquotum: noodzaak of bemoeizucht? - Elske Doets”, *Elske Doets*, 14 oktober 2019. Geraadpleegd op 3 maart 2023. <https://www.elskedoets.nl/nieuws/elske-in-volkskrant-vrouwenquotum-noodzaak-of-bemoeizucht/>.
- Excelsior OWL. “Straw Man Fallacy”, 26 juli 2022. Geraadpleegd op 27 februari 2023. <https://owl.excelsior.edu/argument-and-critical-thinking/logical-fallacies/logical-fallacies-straw-man/>.
- Leyen, Ursala von der, [@vonderleyen]. “Finally We Have an Agreement on the @EU_Commission’s #WomenOnBoards Proposal!” *Twitter*, 7 juni 2022. Geraadpleegd 8 februari 2023. <https://twitter.com/vonderleyen/status/1534232582057074688?lang=en>.
- LibertyPen. “Jordan Peterson: Insights on Gender Equality”, 21 november 2022. Geraadpleegd op 2 maart 2023. https://www.youtube.com/watch?v=4g_u3PeyCKo.
- Liu, Helena. “Feminist Standpoint Theory & Intersectionality: The View From Below”. *Disorient* (blog), 9 december 2020. Geraadpleegd op 18 maart 2023. <https://disorient.co/feminist-standpoint-and-intersectionality/>.

- McIlvanney, Siobhan. “Making Waves: French Feminisms and their Legacies, 1975–2015. Edited by Margaret Atack, Alison S. Fell, Diana Holmes, and Imogen Long”. *French Studies*, 26 oktober 2021. <https://doi.org/10.1093/fs/knab061>.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. “Gendergelijkheid”. Thema’s | College voor de Rechten van de Mens, 31 oktober 2022. Geraadpleegd op 20 maart 2023. <https://www.mensenrechten.nl/themas/gendergelijkheid>.
- NOS. “EU na tien jaar akkoord over vrouwenquotum voor bedrijfstop”. *NOS*, 7 juni 2022. Geraadpleegd op 2 maart 2023. <https://nos.nl/artikel/2431829-eu-na-tien-jaar-akkoord-over-vrouwenquotum-voor-bedrijfstop>.
- NOS. “Omstreden Andrew Tate ‘vaderfiguur’ voor sommige tieners”. *NOS*, 1 september 2022. Geraadpleegd op 3 maart. <https://nos.nl/artikel/2442815-omstreden-andrew-tate-vaderfiguur-voor-sommige-tieners>.
- Olfers, Marjan, en Anton Van Wijk. “Uit de praktijk: de schaduwkanten van de #MeToo-beweging”. *Justitiële verkenningen* 8, nr. 4 (1 december 2022): 21–32. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502022008004003>.
- Peterson, Jordan. “The Gender Scandal: Part One (Scandinavia) and Part Two (Canada)”. *Jordan Peterson*, 24 februari 2019. Geraadpleegd op 2 maart 2023. <https://www.jordanbpeterson.com/political-correctness/the-gender-scandal-part-one-scandinavia-and-part-two-canada/>.
- Phaidon. “Diane von Furstenberg on Women, Liberation and Owning It”, z.d. Geraadpleegd op 10 maart 2023. <https://www.phaidon.com/agenda/fashion/articles/2021/march/04/diane-von-furstenberg-on-women-liberation-and-owning-it/>.

Piers Morgan Uncensored. “Andrew Tate: ‘Women Belong To Men In Marriage!’ On Women Being ‘Property’”, 8 oktober 2022. Geraadpleegd op 3 maart 2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=Scpd0AVkRVo>.

Podcast Filosofie. “Simone de Beauvoir”. PodNL, z.d. Geraadpleegd op 15 februari 2023.

<https://podcastluisteren.nl/ep/Podcast-Filosofie-Simone-de-Beauvoir>.

Recht.nl. “Vrouwenweek. Emancipatie nog niet voltooid”, 2 februari 2006. Geraadpleegd op 15 maart 2023.

<https://recht.nl/vakliteratuur/ondernemingsrecht/artikel/70128/vrouwenweek-emancipatie-nog-niet-voltooid/>.

Today, Maeve McDermott Usa. “Madonna Blasts Music Industry Sexism: ‘If You’re a Girl, You Have to Play the Game’”. *USA TODAY*, 9 december 2016. Geraadpleegd op 10 maart 2023. <https://eu.usatoday.com/story/life/people/2016/12/09/madonna-blasts-music-industry-sexism-billboard-women-in-music-awards/95220036/>.

Von Furstenberg, Diane. *Own it: The Secret to Life*. Phaidon Press, 2021.

SER. “Vrouwenquotum en de wet ingroeiquote en streefcijfers”, z.d. geraadpleegd op 11 maart 2023. <https://www.ser.nl/nl/thema/diversiteitsportaal/vrouwenquotum>.

Welten, Ruud. *Wie is er bang voor Simone de Beauvoir?: Over feminisme, existentialisme, God, liefde en seks*. 2^{de} ed. Boom, 2022.

White, Michele, en Diane Negra. *Anti-Feminisms in Media Culture*. Routledge, 2022.